

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 3, Article Number: 1C0182

EDUCATION SCIENCES

Received: January 2010

Accepted: July 2010

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Ali Taş

Mehmet Akif Ersoy University

atas865@gmail.com

Burdur-Turkey

**İLKÖĞRETİM DENETÇİLERİNİN İLKÖĞRETİM OKULLARININ E-DENETİMİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ**

ÖZET

Araştırmanın amacı, ilköğretim deneticilerinin e-denetime ilişkin görüşlerini ve bu görüşler arasında fark olup olmadığını belirlemektir. Çalışma evrenini, Ankara, Burdur, Diyarbakır ve K.Maraş illerinde çalışmakta olan 308 denetçi oluşturmaktadır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama ve ANOVA teknikleri kullanılmıştır. Denetçiler okulda yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine öğretimin denetiminden daha olumlu yaklaşmaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Okul Denetimi, E-Denetim, Denetçi, Okul Yönetimi

**OPINIONS OF PRIMARY INSPECTORS' RELATING TO PRIMARY SCHOOLS' E-
INSPECTION**

ABSTRACT

The aim of this research is to define inspectors' opinions relating to e-inspection and to define if there is a difference between these opinions. The population of the study covered 308 inspectors who work in Ankara, Burdur, Diyarbakır and K.Maraş provinces. In the analysis of data, mean and ANOVA methods were used. It was found that inspectors accessed management works being inspected by e-inspection more favorable than inspection of teaching in the school.

Keywords: Inspection, School Inspection, E-Inspection, Inspector, School Management

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kurum ve ders denetimi ile ilgili bir sistem kurulmuş ve sürdürülmektedir. Ancak bu sistemin işleyişinin sıkıntıları hem kurum çalışanları hem de denetim görevini gerçekleştiren denetçiler tarafından kabul edilmektedir [1]. Eğitim Sisteminin denetim boyutundaki sorunların çözümü için Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, yönetimin sürekli gelişim ilkesinden hareketle Bakanlığı'n yeniden yapılandırılması kapsamında denetim sistemini kalite, verimlilik ve etkinlik açısından düzenleme çalışmalarını sürdürmektedir [2]. Bu bağlamda son dönemde okulların denetimi ile ilgili; İlköğretim Kurumları Standartları, denetim çalışmalarının okula bırakılması, e- okul aracılığıyla okulların merkezden rahatlıkla denetlenmesi türü pek çok proje geliştirilmektedir [3].

E-okul projesi bilişim sistemlerindeki gelişmeye bağlı olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nca (MEB) 2007 yılından itibaren uygulamaya konulan ve okul anlayışında köklü değişikliğe neden olan elektronik bir okul sistemidir. E-okul uygulamalarına bağlı olarak geliştirilecek e-denetim ile teknolojik gelişime bağlı modern, hızlı ve dinamik bir denetleme sistemi kurmak amaçlanmaktadır. Okul ve kurumlar için MEB. tarafından hazırlanmış e-denetim sistemi ile eğitim sistemindeki tüm katılımcılar (öğretmen, öğrenci, veli ve yönetici) ve öğretim/kurum değerlendirmeleri internet üzerinden yapılabilecektir. Ayrıca denetçiler, gerek duyulan alanların geliştirilmesine katkı sağlayacak, denetimde bürokrasi azaltılacak, etkili iletişim yoluyla bilgiye daha hızlı ve kolayca erişim sağlanabilecektir [4].

Denetim değişik şekillerde yapılabilmekte dolayısıyla pek çok türü bulunmaktadır. Denetlenen ile denetleyen arasındaki mesafeye bağlı olarak denetim, yakından (içsel) ve uzaktan (dışsal) denetim olarak ikiye ayrılmaktadır [5]. İçsel denetim, denetçinin kurum içinde olması ve öz (kendi kendini) değerlendirmesi demektir. Okul dışından gelen denetçilerce denetimin yapılması ise dışsal denetimdir. E-denetim de dışsal bir denetim türü olarak kabul edilebilir. Türkiye'de ilköğretim okullarında dışsal denetim uygulanmakta ve içsel denetim konusunda okul yöneticisinin yetkilendirilmesi çalışmaları sürdürülmektedir.

E-okul sisteminin yaygınlaşması ile okulların e-denetim yolu ile denetlenmesi ihtiyacı hissedilmeye başlamıştır. İnternetin denetim işlerinde bir araç olarak kullanılması şeklinde tanımlanabilen e-denetimin uygulamaya konulabilmesi için MEB'nca gerekli alt yapının ve personelin hazırlanması gerekmektedir. Yeterli olarak yetiştirilen denetçi, yönetim süreçlerinin etkili çalıştırılabilmesine katkı sağlayacak etkili denetimi uygulamaya koyabilir. Bu bağlamda denetim, amaçlara ulaşmak için planların uygulamalarla karşılaştırılması, sapma ve nedenlerinin belirlenmesi, örgütün önleyici ve geliştirici çalışmalarla devamlılığının sağlanması, etkinlik ve verimliliğin artırılması yönünde ki vazgeçilmez süreçtir [5]. Başar'da [6] denetimi; durumun belirlenmesi, değerlendirilmesi, düzeltilip geliştirilmesi öğelerinden oluşan etkinliklerin tamamı olarak ifade etmektedir. Başka bir ifadesinde ise denetimi, denetlenecek örgüt ya da durumun olduğu gibi belirlenmesi, bunun olması gereken ve olan ölçütlerle karşılaştırılarak değerlendirilmesi, varsa eksiklerin tamamlanması, yanlışların doğrusunun gerçekleştirilmesi, gereksiz iş ve işlemlerden kurtulma, daha iyi duruma gelmeyi sağlama olarak açıklamıştır. Bu bağlamda e-denetim, denetimin işlevlerinden bazılarını mümkün olan en yüksek seviyede elektronik ortamda gerçekleştiren, bilişim alanındaki gelişme ve yeniliklere uyum

kabiliyeti yüksek, sürekli gelişen ve dinamik bir denetim faaliyeti olarak tanımlanabilir [7].

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde de denetçilerin temel görevlerinden bazıları; görev alanlarındaki okul ve kurumların eğitim, öğretim, yönetim ve diğer görevlilerinin mevzuata göre çalışmalarını, her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını denetlemek ve değerlendirmek olarak belirtilmiştir [8]. Denetim görevleri, öğretim, program ve personel geliştirme konularında devam etmektedir. Bazı durumlarda bir denetçi bu üç alanın hepsinde rol oynayabilir. Bazı durumlarda denetçiler bir ya da iki alanda sorumlulukları paylaşabilirler. Sergiovanni, 21. yüzyılda okulların "öğrenen topluluklar" olacağını dolayısıyla denetime daha fazla ihtiyaç olmayabileceğini ifade etmiştir. Maalesef, pek çok yıldır olduğu gibi denetim hala yönetim ve öğretim arasındadır [9]. Yukarıdaki görev tanımları ile ilişkili olarak e-denetim, denetim faaliyetinin, dolayısıyla da yönetimin etkinliği ve etkililiğini arttırmaya katkı sağlayabilir. E-denetimin amacı da, denetim faaliyetinde olduğu kadar yönetime yol göstermek ve rehberlik etmek yaklaşımı içinde, yönetimle karşılıklı işbirliği ve koordinasyon içinde, otomasyon sistemi bünyesindeki birimlerin karşılaştıkları riskleri tespit etmek, değerlendirmek ve risk yönetimine katkı sağlamaktır [7]. Bunun için denetim çalışmalarının bilgisayar ve internet alanındaki gelişmelere paralel olması ve e-denetim uygulamalarının ağırlığının artması beklenilebilir.

Millî Eğitim Bakanlığı e-okul veli bilgilendirme sistemi MEB tarafından geliştirilen ve öğrencinin okula kayıttan mezun oluncaya kadarki safhalarını internet üzerinden takip etmeye ve durumuna dair not girişi yapmaya yarayan bir e-devlet uygulamasıdır. Bir öğrencinin okula kaydından başlayıp, mezuniyetine kadar olan tüm süreci içeren bir sistemdir. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı Bilgi Sistemleri (MEBBİS) üzerinden; atama, norm işlemleri, inceleme-soruşturma ile ilgili bilgiler, teftiş modülü, kişisel bilgiler modülü, başvuru işlemleri ve kontenjan modülü bulunmaktadır [10]. Bu sistem ile MEB'nin neredeyse bütün yönetsel işlemleri internet üzerinden yapılabilmektedir. Bu kadar işlemin yapıldığı ortamların denetlenmesi bir ihtiyaç olarak belirlenmiştir. Ayrıca e-denetimi konu alan bir çalışmaya da ulaşamamıştır. Bu çalışmanın bulguları, yeni düzenlemelerin yapılmasında ve denetçi görüşlerinden yararlanma konusunda düzenlemeyi yapacak yöneticilere fikir vermesi bakımından yararlı olabilir. Bunun için araştırma ile ilköğretim okulu denetçilerinin okullardaki yönetim ve öğretim işlerinin e-denetim yolu ile denetlenmesine ilişkin görüşleri ve bunlar arasındaki farkları belirlemek amaçlanmaktadır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmanın amacı; ilköğretim okullarının e-denetimine ilişkin ilköğretim denetçilerinin görüşlerini belirlemektir. Seçilen araştırma evrenindeki denetçilerin, e-denetime ilişkin görüşleri ile memuriyet kademeleri, denetçilikte çalışma süreleri, mezuniyet dereceleri ve programları ile çalışmakta oldukları iller açısından fark olup olmadığının belirlenmesi alt amaçları oluşturmaktadır.

E-okul uygulaması 2007 yılında Türkiye'de uygulamaya konulmuş ve günümüzde yaygınlaşmıştır. Ancak e-denetim konusunda daha önce yapılmış bir araştırmaya ulaşamamıştır. Dolayısıyla e-denetimin okullarda yönetim ve öğretim işlerinin denetiminde ne kadar uygulanabilir olduğu bilinmemektedir. Çalışma, e-denetim uygulamasının yönetim ve öğretim işlerinin denetiminde kullanılıp kullanılmayacağını ve bu konuda denetçi görüşlerini ortaya koyması

nedeniyle önemlidir. Buna ek olarak, MEB'nca denetim sisteminde yenileşme çalışmalarının yapıldığı günümüzde politikacı ve uygulayıcılara fikir vermesi bakımından da önemlidir.

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırma, denetçilerin e-denetime ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığından tarama modelinde gerçekleştirilmiş betimsel bir çalışmadır. Çalışma evrenini, 2009 yılı Aralık ayında Ankara (185), Burdur (13), Diyarbakır (51) ve Kahramanmaraş (59) illeri'nde çalışan toplam 308 ilköğretim denetçisi oluşturmaktadır. Bu illerde çalışan denetçilere kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile ölçek uygulanmıştır. 155 ilköğretim denetçisinin doldurduğu ölçekten elde edilen veriler analiz için uygun bulunmuştur. Ölçeği dolduran denetçilerin değişkenlere göre dağılımları tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma evreninin değişkenlere göre dağılımı
(Table 1. Distribution of study population with respect to variables)

Değişkenler		f	%
Memuriyet Kıdemi	1-10 yıl	11	7,1
	11-15 yıl	25	16,1
	16-20 yıl	19	12,3
	20 ve üstü	100	64,5
	Toplam	155	100,0
Denetçilikteki Çalışma Süresi	1-3 yıl	40	25,8
	4-6 yıl	86	55,5
	7 ve üstü yıl	29	18,7
	Toplam	155	100,0
Mezun Olduğu Program	EYTPE	98	63,2
	Eğitim Fakültesi	37	23,9
	Diğer Fakülteler	20	12,9
	Toplam	155	100,0
Denetçilik Sınavına Girerken Mezuniyet Dereceniz	Önlisans	20	12,9
	Lisans	106	68,4
	Lisansüstü	29	18,7
	Toplam	155	100,0
Çalışmakta Oldukları İl	Ankara	84	54,2
	Diyarbakır	36	23,2
	Burdur-K. Maraş	35	22,6
	Toplam	155	100,0

Çalışmada veri toplama aracı olarak "Okulların E-denetimi Ölçeği" kullanılmıştır. Denetçilerin okullarda denetleyeceği işleri okulda gerçekleştirilen işler oluşturmaktadır. Bu işler; işgören işleri, öğrenci işleri, okul işletmesi ve okul halk ilişkileri ile eğitim ve öğretim işleridir [11]. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği'nde belirtilen denetçilerin temel görevlerinden... "her yönü ile eğitim-öğretim ve yönetim çalışmalarını denetlemek ve değerlendirmek" maddesi ve Zeng (1993), "denetim kavramı yöneticilerce yürütülen yönetimin ve öğretmenlerle yürütülen öğretimin denetimini kapsamaktadır" [12] görüşü temel alınmış ve ölçek hazırlanırken yönetim ve öğretim işleri üzerine odaklanılmıştır. Bu çalışmada yönetim işleri; işgören ve öğrenci işleri ile okul işletmesi ve okul halk ilişkilerini kapsarken öğretim işleri; öğretimin gerçekleştirilmesi ile ilgili etkinlik ve işleri kapsamaktadır. Veri toplama aracını geliştirebilmek için denetimle ilgili alan yazın taranmış ve araştırmacı tarafından 73

maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Uzman ve denetçi görüşleri doğrultusunda 24 maddeye düşürülmüştür. Ölçeğin birinci bölümünde denetçilerin kişisel bilgilerine ilişkin 5 madde, ikinci bölümünde de okullarda gerçekleştirilen yönetim ve öğretim işlerine ilişkin 24 madde bulunmaktadır. Geliştirilen 5'li Likert tipi ölçek, hiç katılmıyorum (1)- tamamen katılıyorum (5) düzeylerinden oluşmaktadır. Her bir maddenin ölçeğe katkısının ne kadar olduğunu gösteren ölçülerden birisi madde toplam puan korelasyonudur (corrected item-total correlation). Bu değer yüksek olması ifadelerin ölçekteki önemini gösterir [13]. Ölçekte yer alan maddeler (.33-.83) .30'un üzerinde değer aldığı için hiçbir madde veri toplama aracından çıkarılmamıştır. Veri toplama aracı, çalışma grubunda bulunan illerdeki denetçilerce uygulanıp araştırmacıya ulaştırılmıştır. Cevaplayıcıların her maddeden aldıkları toplam puanın ortalaması o işin e-denetimine ilişkin denetçilerin görüşlerinin düzeyini belirtmektedir. Yönetim işleri boyutunun cronbach-alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .92$, öğretim işleri boyutunun cronbach-alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .96$ 'dır. Ölçeğin tamamının açıkladığı toplam varyans % 63, cronbach-alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha = .96$ 'dır.

Araştırmanın verilerinin analizinde öncelikle, ilköğretim denetçilerinin kişisel bilgilerini belirlemek için frekans ve yüzde (%) hesaplanmıştır. Okulların e-denetimi hakkındaki denetçi görüşlerini ortaya koymak amacıyla her bir boyut için; frekans ve aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Bulgular, aritmetik ortalama ve yüzdeden yararlanılarak yorumlanmıştır. Çalışmada betimsel istatistiklerden başka çoklu grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile anlamlı çıkan F değerleri için Tukey testi kullanılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Araştırmanın bu bölümünde, önce ilköğretim denetçilerinin okul yönetim ve öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin görüşleri ortalaması daha sonra denetçilerinin e-denetim hakkındaki görüşlerinin kişisel özellikleri açısından farklı olup olmadığına yer verilmiştir.

Yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçi görüşlerinin ortalaması ($\bar{X}=2,88$) iken öğretim işlerinin denetlenmesine ilişkin görüşleri ortalaması ($\bar{X}=2,21$)'dir. Denetçilerin yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesi konusunda öğretimin denetlenmesinden daha olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 2'de denetçilerin memuriyetteki kıdemlerine göre e-denetime ilişkin görüşlerinin analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 2'deki bulgulara göre, yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin memuriyetteki kıdemlerine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken öğretim işlerinin denetlenmesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark vardır [$F_{(3-151)}=4,31, p<.05$] Tukey testi sonucuna göre farkın kaynağı; 1-10 yıl kıdeme sahip denetçiler ($\bar{X}= 3,12$) ile 20 ve üstü yıl kıdeme sahip denetçilerin ($\bar{X}=4,14$) öğretimin e-denetim yoluyla denetlenebilmesine ilişkin görüşleri arasındaki farktır.

Tablo 2. Denetçilerin Memuriyetteki Kıdemlerine göre e-denetime ilişkin görüşleri arasındaki fark
(Table 2. The difference between seniority of inspectors in goverment position and opinions relating to e-inspection)

Boyut	Değişken	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	KT.	sd	KO.	F	p	Fark
Yönetim İşleri	1-10 yıl	11	3,47	Gruplar arası	4,016	3	1,339	1,63	.18	----
	11-15 yıl	25	3,19							
	16-20 yıl	19	3,40	Gruplar içi	123,847	151	,820			
	20 ve üstü yıl	100	3,02	Toplam	127,863	154				
Öğretim İşleri	1-10 yıl	11	3,12	Gruplar arası	13,064	3	4,355	4,31	.00	A-D
	11-15 yıl	25	4,46							
	16-20 yıl	19	4,03	Gruplar içi	152,592	151	1,011			
	20 ve üstü	100	4,14	Toplam	165,656	154				

A. 1-10 yıl, B. 11-15 yıl, C. 16-20 yıl, D. 21 ve üstü yıl

Tablo 3'te denetçilerin denetçilikteki çalışma sürelerine göre e-denetime ilişkin görüşlerinin analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. Denetçilerin denetçilikteki çalışma sürelerine göre e-denetime ilişkin görüşleri arasındaki fark
(Table 3. The difference between working period of inspectors as inspector and opinions relating to e-inspection)

Boyut	Değişken	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	KT.	sd	KO.	F	p	Fark
Yönetim İşleri	1-3yıl	40	3,35	Gruplar arası	4,454	2	1,34	2,74	.07	---
	4-6 yıl	86	2,97							
	7 ve üstü yıl	29	3,26	Gruplar içi	123,408	152	,820			
	Toplam	155	3,19	Toplam	127,863	154				
Öğretim İşleri	1-3 yıl	40	4,15	Gruplar arası	8,070	2	4,36	3,89	.02	A-C
	4-6 yıl	86	3,60							
	7 ve üstü yıl	29	3,83	Gruplar içi	157,586	152	1,01			
	Toplam	155	3,86	Toplam	165,656	154				

A. 1-3 yıl, B. 4-6 yıl, C. 7 ve üstü yıl

Tablo 3'teki bulgulara göre, yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin denetçilikteki çalışma sürelerine göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken öğretim işlerinin denetlenmesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(2-152)}=3,89, p<.05$]. Tukey testi sonucuna göre farkın kaynağı; 1-3 yıl arasında denetçilikte çalışma süresi olan denetçilerin ($\bar{X}=4,15$) öğretimin e-denetim yoluyla denetlenebilmesine ilişkin görüşleri ile 7 ve üstü yıl ($\bar{X}=3,83$) çalışma süresi olan denetçilerin görüşleri arasındaki farktır.

Tablo 4'de denetçilerin mezuniyet derecelerine göre e-denetime ilişkin görüşlerinin analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4'teki bulgulara göre, yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin mezuniyet derecelerine göre

görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmazken öğretim işlerinin denetlenmesine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark vardır [$F_{(2-152)}=3,43$, $p<.05$]. Tukey testi sonucuna göre farkın kaynağı; lisans mezunu olan denetçilerin ($\bar{X}=3,65$) öğretimin e-denetim yoluyla denetlenebilmesine ilişkin görüşleri ile lisansüstü eğitimi tamamlamış olanların ($\bar{X}=4,18$) görüşleri arasındaki farktır.

Tablo 4. Denetçilerin mezuniyet derecelerine göre e-denetime ilişkin görüşleri arasındaki fark
(Tablo 4. The difference between graduation grade of inspectors and opinions relating to e-inspection)

Boyut	Değişken	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	KT.	sd	KO.	F	p	Fark
Yönetim İşleri	Önlisans	20	3,28	Gruplar arası	1,22	2	,609	,73	.48	---
	Lisans	10	3,06							
	Lisans üstü	29	3,23	Gruplar içi	126,64	15	,609			
	Toplam	15	3,19	Toplam	127,86	15				
Öğretim İşleri	Önlisans	20	3,96	Gruplar arası	7,17	2	3,578	3,43	.03	B-C
	Lisans	10	3,65							
	Lisans üstü	29	4,18	Gruplar içi	158,50	15	1,043			
	Toplam	15	3,93	Toplam	165,66	15				

A. Önlisans, B. Lisans, C. Lisansüstü

Tablo 5'de denetçilerin denetçilik görevine başlarken mezun oldukları programa göre e-denetime ilişkin görüşlerinin analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Denetçilerin denetçilik görevine başlarken mezun oldukları programa göre e-denetime ilişkin görüşleri
(Tablo 5. The difference between the program that the inspectors graduated before starting their job and opinions relating to e-inspection)

Boyutlar	Değişken	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	KT.	sd	KO.	F	p
Yönetim İşleri	EYTPE	98	3,11	Gruplar arası	2,705	2	1,353	1,64	.20
	Eğitim Fakültesi	37	3,30						
	Diğer Fakülteler	20	2,85	Gruplar içi	125,16	152	,82		
	Toplam	155	3,08	Toplam	127,86	154			
Öğretim İşleri	EYTPE	98	3,80	Gruplar arası	2,425	2	1,21	1,13	.33
	Eğitim Fakültesi	37	3,91						
	Diğer Fakülteler	20	3,48	Gruplar içi	163,23	152	1,07		
	Toplam	155	3,73	Toplam	165,66	154			

Tablo 5'teki bulgulara göre, yönetim ve öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin denetçilik görevine başlarken mezun oldukları programa göre görüşleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tablo 6'da denetçilerin mezuniyet derecelerine göre e-denetime ilişkin görüşlerinin analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Denetçilerin çalışmakta oldukları illere göre e-denetime ilişkin görüşleri

(Tablo 6. The difference between the provinces that inspectors work and opinions relating to e-inspection)

Boyutlar	Değişken	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	KT.	sd	KO.	F	p	Fark
Yönetim İşleri	Ankara	84	2,96	Gruplar arası	6,437	2	3,22	4,03	,02	A-B
	Diyarbakır	36	3,46	Gruplar arası						
	Burdur-K. Maraş	35	3,18	Gruplar içi	121,425	152	,799			
	Toplam	155	3,20	Toplam	127,863	154				
Öğretim İşleri	Ankara	84	3,57	Gruplar arası	11,845	2	5,92	5,83	,00	A-B
	Diyarbakır	36	4,25	Gruplar arası			1,01			
	Burdur-K. Maraş	35	3,82	Gruplar içi	153,811	152				
	Toplam	155	3,88	Toplam	165,656	154				

A. Ankara, B. Diyarbakır, C. Burdur-K. Maraş

Tablo 6'daki bulgulara göre, yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin çalışmakta oldukları illere göre görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağı Tukey testi sonucuna göre; Ankara'da çalışan denetçilerin ($\bar{X}=2,96$), Diyarbakır'daki denetçilerden ($\bar{X}=3,46$) daha olumsuz görüşte olmaları olabilir. Öğretimin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin çalışmakta oldukları illere göre görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Farkın kaynağı Tukey testi sonucuna göre; Ankara'da çalışan denetçilerin ($\bar{X}=3,57$), Diyarbakır'daki denetçilerden ($\bar{X}=4,25$) daha düşük düzeyde görüşlerinin olması olabilir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER (DISCUSSION, CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Genel olarak, ilköğretim okullarında yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçiler daha olumlu görüş belirtirken öğretim işlerinin denetimine ilişkin olumsuz görüş belirtmişlerdir. Öğretimin denetiminin, öğrenme ve öğretme sürecini geliştirmek ve etkili kılmak için sınıf içi etkinlikler üzerinde odaklanan planlı ve programlı eylemler bütünü [14] ve doğası gereği, denetim sürecinin öğretmen, öğrenci ve denetçi arasında işbirliği ve aktif katılımı gerektirmesi [15] nedeniyle denetçiler e-denetime olumsuz yaklaşmakta olabilirler. Ayrıca e-denetim ile öğretim denetiminin doğasının yerine getirilemeyeceği düşünmekte olabilirler. Sarıçam'ın da [1] belirttiği gibi öğretmenin denetlenmesi ve performansının değerlendirilmesi, öğretmenin gözlenmesini gerektirir. Örneğin törenler dosyası, rehberlik ve sosyal etkinlikler ile ilgili çalışmaların dosya üzerinden yapılması elde edilen bilgiler sığ kalmasına neden olur. Bu nedenle etkinlikler ilgili ortamda gözlenmeli ve denetlenmelidir. Can'ın da [16] bulgularına göre; denetim karşılıklı güvene, yeterli işbirliği ve doğal ortamda gözleme dayalı olmalıdır. E-denetimle gerçekleştirilen denetimin bu niteliklerden bazılarını taşımayacağına bilinmesi nedeniyle denetçiler öğretimin e-denetimle denetlenmesine katılmıyor olabilirler.

Yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin büyük ölçüde görüş birliği içinde oldukları buna karşılık öğretim işlerinin denetlenmesi konusunda görüş ayrılıklarının bulunduğu ifade edilebilir. Okulda gerçekleştirilen yönetim işlerinin e-denetim yolu ile denetlenmesine ilişkin denetçi görüşlerini

çalışmakta oldukları İl değişkeni dışındaki değişkenler (Memuriyet kıdemi, denetçilikteki çalışma süresi, mezuniyet derecesi, mezun olunan program) etkilememektedir. Bu bulgu, yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenebileceğine ilişkin denetçilerin görüşlerinin yukarıdaki değişkenlerce etkilenmediği, denetçilerin ortak bakış açısına sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Yönetim ve öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin denetçilerin çalışmakta oldukları il değişkeninin denetçi görüşlerinde fark oluşturu bir etken olduğu söylenebilir. Hem yönetim hem de öğretim işlerinin denetiminde e-denetimin uygulanabileceğine ilişkin olarak Diyarbakır'da çalışan denetçilerin ($\bar{x}=4,25$) Ankara'da çalışan denetçilerden ($\bar{x}=3,57$) daha olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir. Ankara'daki denetçilerin büyük çoğunluğunun denetçilikteki kıdemlerinin 20 yıl ve üstünde olması e-denetime daha çekingen yaklaşımlarına neden olabilir. Bütün Kuş [17], öğretmenlerin kıdemi artıkça bilgisayar öz yeterliklerinin düştüğünü bulmuştur. Öğretmenlikten denetçiliğe geçmiş ve yüksek düzeyde kıdemi olan Ankara'daki denetçiler için Bütün Kuş'un bulgusunun etkili olduğu düşünülebilir.

Demir'e [18] ilköğretim okulu yöneticileri, okulların kurum bilgilerinin, öğretmenlere ilişkin bilgilerin, bütçe, maaşlar ve tahakkuklar ile öğrencilere ilişkin bilgilerin ve devamsızlığın, derslerin ve notların bilgisayara dolayısıyla e-okul sistemine aktarıldığını ifade etmişlerdir. Okul yönetimlerinde gerçekleştirilen bu işlemleri denetçilerin e-denetim yolu ile denetlemeleri zamanın yanında kaynak tasarrufu da sağlayabilir. Ancak aksini savunan görüşler de bulunmaktadır. Bayram [19], kurum ve ders denetimleri için, dosya ve defterlerin doğru, düzenli tutulması ve bunların denetlenmesinin okulun denetimi için yeterli kabul edilmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Şahin'de [20] öğretimle ilgili öğretmenin gezi, gözlem, inceleme ve deneylere yer verme durumu etkinliklerinin bürokratik nedenlerle kâğıt üstünde kaldığını bunun için denetçiler tarafından durumsal olarak denetlenmesinin gerektiğini belirtmiştir.

Öğretim işlerinin e-denetim yolu ile denetlenmesine ilişkin denetçi görüşlerini denetçilerin mezun oldukları program etkilemezken memuriyet kıdemi, denetçilikteki çalışma süresi, mezuniyet derecesi ve çalışılan il değişkenleri etkilemektedir. Okulda gerçekleştirilen yönetim ve öğretim işlerinin e-denetimine ilişkin denetçilerin görüşlerini mezun oldukları programın etkilememesinin nedeni, bütün denetçilerin aynı hizmet içi eğitim programlarına katılmaları ile denetim sürecinde aynı yönerge ve formları kullanmaları olabilir. Öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin memuriyet kıdemi 20 yıldan fazla olan denetçiler kıdemi 10 yıl kadar olan denetçilerden daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Bu bulgu Bütün Kuş'un [17] bulgusu ile çelişmektedir.

Öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin deneticilikte çalışma sürelerinin denetici görüşlerinde fark oluşturu bir etken olduğu söylenebilir. Denetici yardımcılarının öğretimin e-denetim yoluyla denetlenmesine yedi yıldan fazla deneticilik yapan deneticilerden daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Denetçilik süresi az olan denetçilerin bilgisayar öz yeterliklerinin daha yüksek olması [17] nedeniyle bilgisayar kullanmaya dolayısıyla öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenebilmesine ilişkin daha olumlu görüşe sahip olabilirler.

Yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin deneticilerin mezuniyet derecelerinin denetici görüşlerinde fark oluşturu bir etken olmadığı söylenebilir. Ancak öğretim işlerinin e-

denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin lisansüstü eğitim mezunu denetçiler önlisans ve lisans mezunu denetçilerden daha olumlu görüş bildirmişlerdir. Lisansüstü eğitim mezunu denetçilerin eğitim alanındaki gelişmeleri daha iyi takip edebiliyor olmaları öğretimin e-denetimle denetlenebileceğine ilişkin diğer mezuniyet dereceli denetçilerden daha olumlu yaklaşımlarını sağlamış olabilir.

Denetçilerin çalışmakta oldukları iller okullarda e-denetimin uygulanmasına ilişkin denetçilerin görüşlerini etkilemektedir. Ankara'da çalışan 84 denetçinin 76'sının denetçilikte çalışma süresi 20 ve üstü yıl iken Diyarbakır'da çalışan 36 denetçinin sadece 7'sinin bu kadarlık bir çalışma süresi bulunmaktadır. Kıdem artıka bilgisayar öz-yeterliğinin düşmesi [17] nedeniyle Ankara'daki denetçiler e-denetime daha az olumlu yaklaşmış olabilirler. Denetçilerin yönetim ve öğretim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenmesine ilişkin görüşlerinin düşük olmasının nedenlerinden bir başkası da; bilişim teknolojileri konusundaki yetkinliğin düşük olması, maliyetlerin yüksek olduğunu düşünmeleri, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı imkânların yeterince farkında olmamaları ve güvenlik kaygıları olabilir [21].

Northcote (2002) online değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasının eğitimciler, öğrenciler ve yöneticiler için çıkarımlarının olduğunu belirtmiştir. Bazı eğitimciler online değerlendirmeyi, öğrencilerin başarılarını düşüren, öğrenme ürünlerinin değerlendirmek için gereksiz bir mekanizma olarak görürken bazıları da değerlendirmeye katkı sağlayan yardımcıları olarak görmektedirler [22]. Bu farklı bakış açısı çerçevesinde e-denetimin uygulanabilirliğini sağlayabilmek için e-denetim ile öğretimin denetiminin kaynaştırılması yoluna gidilebilir.

Sonuç olarak; ilköğretim denetçileri yönetim işlerinin e-denetim yoluyla denetlenebileceğine öğretim işlerinin denetlenebileceğinden daha olumlu yaklaşmaktadırlar. Denetçilerin çalıştıkları il değişkeni hem yönetim hem de öğretim işlerinin denetlenmesine ilişkin denetçi görüşlerini etkilemektedir. Denetçilerin memuriyet kıdemleri, denetçilikteki çalışma süreleri, mezun oldukları program ve mezuniyet dereceleri değişkenleri yönetim işlerinin e-denetim ile denetlenmesine ilişkin denetçi görüşlerini etkilemezken öğretim işlerinin denetimine ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Lisansüstü eğitim mezunu denetçiler öğretimin de e-denetim yoluyla denetlenebileceği görüşündedirler. Okul denetimlerinin e-denetim yoluyla yapılmasını sağlayabilmek için, daha fazla denetçiye lisansüstü eğitim yapma fırsatı sağlanabilir. Ayrıca deneticilere bilişim teknolojileri kullanımı yeterliğini artırıcı eğitimin verilmesi deneticilerin e-denetime ilişkin görüşlerini değiştirebilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nca e-denetime ilişkin daha ayrıntılı yönerge ve formların hazırlanması e-denetime ilişkin olumsuz denetçi görüşlerinin azaltılmasını sağlayabilir.

NOT (NOTICE)

Bu araştırmada kullanılan veriler, araştırmacının "İlköğretim Okullarının E-Denetimine İlişkin İlköğretim Denetçilerinin Görüşleri" başlıklı "2.Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi"nde bulunduğu bildirisinde kullanılan verilerdir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Sarıçam, İ., (2010). Kurum ve Ders Denetimi Nasıl Olabilir? *Eğitim ve Denetim*, Sayı:22, ss. 22-27.
2. Tem-Sen., (2010). Milli Eğitim Bakanı Sayın Nimet Çubukçu' nun İlköğretim Müfettişleri ile İlgili Kanun Tasarısına İlişkin Milli Eğitim Komisyonunda Yaptığı Konuşma, *Eğitim ve Denetim*, Yıl:8, Sayı: 22, ss: 6-7.
3. Demir, A.H., (2010). İlköğretim müfettişliğine yönelik tartışmalara dair bir değerlendirme, *Eğitim ve Denetim*, Sayı:22, ss. 28-32.
4. Kasap Çopur, A., Olgun, D. Cokun,N., Akgül, K., Atakan Doan, H., Üzkurt, İ., Şenligil, M., Kaya, H. ve Özcan, A., (2009). E-Performance in Inspection, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 1;ss. 2642-2647, <http://tkb.meb.gov.tr/yayinlar/e-inspection.pdf>, (08-03-2010).
5. Taymaz, H., (1997). Eğitim Sisteminde Teftiş Kavramlar, İlkeler, Yöntemler, Ankara: TAKAV Matbaası.
6. Başar, H., (2004). Okulda Denetim. Y. Özden (ed.), *Eğitim ve Okul Yöneticiliği El Kitabı* (ss.147-159). Ankara: Pegema yayıncılık.
7. Maliye Teftiş Kurulu (2009). E-denetim nedir?, <http://www.mtk.gov.tr/detay.aspx?contentId=185#1>. (11-10-2009).
8. MEB., (1999). Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği, Resmi Gazete, 13.8.1999/ 23785, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/55.html>, (11-11-2009).
9. Pawlas, G.E. ve Oliva, P.F., (2007). *Supervision for Today's Schools*, USA. John Wiley & Sons Inc.
10. Meb. (2010). Mebbis Modülleri, <http://mebbis.meb.gov.tr/>, (11-02-2010).
11. Taymaz, H., (2009). İlköğretim ve Ortaöğretim Okul Müdürleri İçin Okul Yönetimi, Ankara: Pegema Yayıncılık
12. Beycioğlu, K. ve Dönmez, B. (2009). Eğitim Denetimini Yeniden Düşünmek, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:10, Sayı:2, ss.71-93.
13. Kalaycı, Ş., (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayıncılık.
14. Aydın, M., (1993). *Çağdaş eğitim denetimi*, Ankara: Pegema Yayıncılık.
15. Aydın, İ. (2005). *Öğretimde Denetim Durum Saptama Değerlendirme ve Geliştirme*, Ankara: Pegema Yayıncılık.
16. Can, N., (2004). İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi Ve Sorunları, *Milli Eğitim*, Sayı: 161. <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/161/can.htm>, (11-11-2009).
17. Bütün Kuş, B., (2005). Öğretmenlerin Bilgisayar Öz-Yeterlik İnançları ve Bilgisayar Destekli Öğretime Yönelik Tutumları, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
18. Demir, K., (2006). School Management Information Systems in Primary Schools, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, Cilt: 5, Sayı:2. <http://www.tojet.net/articles/526.pdf>, (05-03-2010).
19. Bayram, B., (2010). Yeni Yaklaşımlar ve Denetim, *Eğitim ve Denetim*, Sayı:22, ss. 16-20.
20. Şahin, S., (2005). İlköğretim okullarında uygulanan öğretmen teftiş formlarının yeterliğinin değerlendirilmesi (Gaziantep ili Şahinbey ilçesi örneği), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1). ss. 113-124.

21. DPT., (2006). Bilgi Toplumu Stratejisi 2006-2010, www.bilgitoplumu.gov.tr (02-12-2009).
22. Akar, H., (2009). E-Okul Uygulamasının Başarısına Yönelik İlköğretim Okulu Öğretmen ve İdarecilerinin Görüşleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.